

פרוטוקול מס' 65
מישיבת ועדת הכספים
שהתקיימה ביום ג', י"א אייר תשי"ב
בשעה 9.20, 6.5.52

משתתפים:

י. גורי - היו"ר
י. אפרתי
ח. אריאב
י. בדר
א. מ. גביחובסקי
ש. דיין
א. הרצפלד
א. כהן
ק. לוז
מ. סנה
ז. סוזאייב
א. ציזלינג
י. רוקח
ר. שרי

מ. קלמר

בעדרים:

מוזמנים:

ש. האוצר - א. קפלן
ד. ר. ברגמן - הממונה על הכנסות המדינה
מ. זנגי - החשב הכללי
מ. גלס - משרד המשפטים
מ. בזק - מזכיר

סדר-היום:

א. שאילתות;
ב. סיום הדיון בחוק לתיקון פקודת מס-הכנסה;
ג. שונות.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

ברצוני לברך את ש. האוצר להחלטתו. כולנו שמחים לראותו שוב בתוכנו כמשתתף בכל תפקידיו. אני מברך גם את חברי ועדת הכספים לשובם לעבודתם אחרי פגרת הפסח.

קיבלנו תשובה משר המסחר והתעשייה למכתב של ועדת הכספים בנוגע להעלאת תעריפי החשמל, בזו הלשון:

"לכבוד יושב-ראש ועדת הכספים. בתשובה למכתבך הריני להודיעך כי שקלתי בעיון האפשרות להענות למשאלת ועדת הכספים. אף כי אשאצ המשאלה להבחין בין התעריפים לשימוש ביתי לבין התעריפים לייצור חקלאי ותעשייתי נראית לי, הרי לא היתה אפשרות לבצע הבחנה זו כעת. ביצוע הדבר דורש זמן מסויים ולא יכולנו להשהות יותר העלאת התעריפים לנוכח התייקרות הדלק, נשוב איפוא לשאלה זו כשנדון בקרוב ברביזיה של תעריפי החשמל בכללם. ועדת הכספים החליטה לשוב בקרוב ולדון בכל הנעיה הזאת.

קיבלתי העתק ממכתב של ה"ר בדר שנשלח למבקר המדינה. גם האוצר קיבל העתק. במכתב למבקר המדינה כותב חבר הכנסת בדר:

ישיבת ועדת הכספים
6.5.52

היו"ר י. גורי: "אדוני, הרשה לי להפנות את תשומת לבך לפגיעה קשה בחוק ובסדר בעניינים הכספיים של המדינה,

כדלקמן:-

בחוק תקציב הכספים לשנת 1952/53 שנתקבל בכנסת ביום 1.4.52 נתנה לוועדת הכספים לקבע את סך תקציב הבטחון ואת סעיף ההוצאות של תקציב זה על סעיפי המשנה שלו ופרטיו. ועדת הכספים לא הוזמנה לישיבה מאז ועד היום הזה לא נתקבלה כל החלטה על קביעת תקציב הבטחון בכללותו ופרטיו. להזנחה זו אחראי הרוב הקואליציוני בכנסת ובוועדה כאחת. נתברר לי שמשרד הבטחון והצבא וגם משרד האוצר אינם שמים לב לעובדה שאין תקציב הבטחון לשנה השוטפת ושאינן סמכות למשרד האוצר להקציב כספים לצרכי הבטחון, שאינן סמכות למשרד הבטחון לקבל ולהוציא כספים, ואינן סמכות כזו גם לשלטונות הצבא. ידוע עד כמה חרדים הממשלה והאוצר ברבים, בפני קהל ועדה, על שמירת הדיון, שאין הכנסות ובעיקר הוצאות של המדינה בלי תקציב מוקדם. כנראה אינם רואים צורך לשמור על אותו עקרון בשטחים הנסתרים מעין הציבור.

אני מוחה בזאת לפניך, נגד ההוצאות הרבות שנעשו על ידי משרד הבטחון באופן בלתי חוקי, מבלי שנתקבלה לפני כל החלטה חוקית בוועדת הכספים.

אין בכוונתי לשלול את צרכי הצבא, אך חובתי כחבר ועדת הכספים של הכנסת לדאוג למשק כספי מסודר בשירותי הבטחון. המצב הוא חמור ולא קל יהיה לרפא אותו. כיוון שלוועדת הכספים נתנה הסמכות לקבוע את התקציב, אך אין לה סמכות לאשר בדיעבד הוצאות בלתי חוקיות. אני תקווה, שכבודו יסיק את המסקנות המתאימות מן המצב שנוצר, ואודה לו אם יודיע לי על הצעדים שינקטו בעניין זה.

כן קיבלתי העתק מתשובתו של מבקר המדינה שאותה הוא עומד כנראה לשלוח לד"ר בדר. וזה תוכן התשובה:

"לכבוד ד"ר בדר, חבר הכנסת. הנני מאשר את מכתבך מיום 27.4.52. נכון הוא, שחוק התקציב לשנת 1952/53, שנתקבל על ידי הכנסת ביום 1.4.52, קובע בסעיף 4, סעיף קטן (ב), כי "חלוקתו של תקציב הבטחון לסעיפי משנה ולפרטי הוצאה יקבע על ידי ועדת הכספים של הכנסת על פי הצעת הממשלה". בזה הניאה הכנסת לידי ביטוי, שכמו בשנים הקודמות, לא רק יתר ההוצאות המבוטאות על התקציב הרגיל אלא גם הוצאות הבטחון תיעשינה לפי תקציב מפורט.

לא נכון לפי דעתי, שלוועדת הכספים, שעליה הוטל פירוט התקציב, אסור לבצע את הפירוט הזה בדיעבד. העובדה, שהחוק נתקבל רק ביום 1.4.52, הניאה בהכרח לידי כך, שחלוקתו של תקציב הבטחון לסעיפי משנה ולפרטי הוצאה יכולה להיקבע אך ורק בדיעבד. מאידך ברור הוא, שעל ועדת הכספים לבצע את הפירוט תוך תקופה מתקבלת על הדעת; לפי טבע הדברים משפיעים על אורך התקופה מצד אחד הנתונים המיוחדים (חג הפסח והקשיים הכרוכים בפגרת הכנסת), מצד אחר דחיפות הפירוט שהחוק דורש אותו.

כפי שידוע לך, מטיל חוק מבקר המדינה על מבקר המדינה לבצע את ביקורתו אך ורק אחרי המעשה, ז.א. במקרה של הוצאות אחר עשיית ההוצאות. כשמשרדי יגש לביקורת הוצאות הבטחון יבדוק, כמו תמיד, אם כל הוצאה נוצעה בתחום ההקצבה החוקית, ויקבע פגיעה בחוק, במקרה שייחלק בהוצאות שאינן הולמות את התקציב אשר פורט - או לפני עשיית ההוצאה או בדיעבד - על ידי ועדת הכספים של הכנסת.

בכבוד רב, מבקר המדינה.

לפי זכרוני סיימנו את הדיון בתקציב בוועדה. אמרנו שמשרד הבטחון ימשיך לחיות לפי התקציב הקודם. גם בעבר לא אישרנו את תקציב הבטחון ביחד עם התקציב הרגיל. אין זה החטא הראשון בעניין זה, ואני חושש שגם לא הפעם האחרונה.

שר האוצר - א. קפלון: גם אני הייתי תחת הרושם שנמשך חודש-חודשיים עלינו לנהוג לפי התקציב הקודם. אני מבקש שעניין זה יובא כהחלטה פורמלית של הוועדה. תקציב הבטחון לשנה השלמה הוגש לי כבר. הייתי מבקש שוועדת המשנה תתחיל לדון מיד בתקציב הבטחון.

י. בדור:

ועדת הכספים לא דנה על תקציב הבטחון מחודש יוני בשנה שעברה. נתקבלו החלטות סתמיות שהוועדה מאשרת את התקציב לחדשיים נוספים - מבלי שהתקציב יהיה על שולחן הוועדה, אנו דרשנו לא פעם לקרוא לוועדת-משנה לענין זה. אין לי כל טענה נגד היו"ר על שלא קרא לוועדת המשנה, אולם האחריות חלה על כל חברי הוועדה.

אשר לתקציב הבטחון לשנה זאת: - הפגיעה החמורה ביותר בחוק היא שביום 1.4.52 לא היתה קיימת הצעת תקציב בטחון בכלל. לו היתה קיימת הצעה כזאת - אפשר היה לזמן את הוועדה ולהחליט שבינתיים באשר את ההצעה לחדשיים נוספים, אולם כיצד אפשר לאשר הצעה שאיננה קיימת? החוק איננו מדבר על תקציב בטחון של משרד הבטחון, אלא על תקציב הבטחון לפי הצעת הממשלה. עד היום הזה אין כל הצעה של הממשלה על תקציב הבטחון, ולכן אי אפשר היה לאשר אותה.

שר האוצר - א. קפלן:

נכון, עד עכשיו לא היתה הצעה מצד הממשלה. אולם אני מודיע שלישיבה הראשונה של ועדת-המשנה נגיש לכם תקציב בטחון מלא לשנה זאת. הסכום הכולל של התקציב הוא מטעם הממשלה, והפירוט - מטעם משרד הבטחון.

י. בדור:

משרד הבטחון חייב להגיש לממשלה הצעת-תקציב באופן שהממשלה תספיק לאשר אותו לפי ה-1 לאפריל. אי-אפשר להמשיך בצורה זו של אישור הצעות שאינן קיימות. אי אפשר לאשר תקציב שעבודו נעשה בדיעבד. נכון שמעולם לא היתה הוועדה בסדר גמור בענין זה, אולם הצרה היא שאין אנו מתקדמים. אני מבקש משר האוצר שיעשה משהו שתקציב הבטחון לא יהיה מיסטיקה. אני גם שולל את העובדה שניתן אישור כזה לחודש-חדשיים. להיפך, חבר הכנסת סנהדרש בישיבה שהתקיימה בתל-אביב שבדיון גם על תקציב הבטחון, אולם אני מאשר שהיתה כוונה לאשר תקציב זמני, וחשבתי שעוד ניפגש לדון בענין.

י. רוקח:

ביום 28.3.52 התעוררה השאלה של תקציב הבטחון, ונאמר שהכנסת צריכה לתת את יפוי-הכוח השנתי לוועדת הכספים המטפלת בענין זה, ולכן אי-אפשר היה לאשר אז את התקציב.

אשר לעצם הענין של תקציב הבטחון: - בזמנו לא דנו בתקציב זה אלא חלקים-חלקים. אני מערער על ההצעה להגיש תקציב זה לוועדת משנה. מל שנה היתה ישיבה אחת גדולה של מליאת הוועדה, ובה שפעו כל החברים הסבכים על תקציב הבטחון, ורק אחר-כך היו מעבירים אותו לדיון בפרטיו, לוועדת-משנה. אני דוש שגם השנה ננהג כך.

- הרחלט: (א) שאו"ר ועדת הכספים יבוא בדברים עם יו"ר ועדת חוקי-בטחון, ונתחילת השבוע הבא תתקיים הישיבה המשותפת; (ב) למשך חדשיים, עד אשר ועדת הכספים תסיים את הדיון בשלבים השונים בתקציב הבטחון, יוכל משרד הבטחון לקיים תקציב זמני בגבולות מסויימים.

שר האוצר - א. קפלן:

אני מציע שירשם: "ניתנת רשות לאוצר לשלם למשרד הבטחון במשך החדשים אפריל-מאי לפי התקציב על הפירוטים של השנה הקודמת."

הצבעה

הצעת שר האוצר נתקבלה ללא התנגדות.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
6.5.52

היו"ר י. גורני:

הגעתי לכלל מסקנה שיש צורך לקיים מחדש את ועדות המסנה שהיו, כי על אף ישיבותיה המרובות והארוכות של מליאת הוועדה, אין אנו מספיקים לגמור את החומר. כמו-כך אני מציע לקיים את ישיבות ועדות-המסנה מחוץ לישיבות הכנסת, ובתל-אביב.

בינתיים, לפני ששר האוצר הולך, אני מבקש מחברי הוועדה ~~לשאול את שאלותיהם~~ להגיש לו את שאלותיהם, ובראשונה לשאל אני מספר שאלות:

אני חושב שאביע את משאלתם של כל חברי הוועדה אם מבקש ששר האוצר סקירה על התגשמות התכנית הכלכלית החדשה בחלקיה השונים ולפי המטרות שהיו מונחות ביסודה: 3 השערים, מדיניות האשראי, הגברת התפוקה, גביית מסי-יתר, מצב התעסוקה, העברת פועלים מענפי ייצור פחות חיוניים לענפי ייצור יותר חיוניים.

י. גורני:

במשך חמשה שבועות אנו קוראים ידיעות בעתוננים, והשמועות לא תמיד משמחות. אולם אין אנו יכולים לחיות מפי העתוננים, ואני מבקש לקיים דיון דחוף בנוגע למצב מטבע-החוק.

הרשויות המקומיות עומדות בפני 3-4 שניות גדולות, כיניהן שבת-מורים ועובדי העיריות. הייתי רוצה לשמוע משר האוצר מה חושבת הממשלה לעשות בכדי לא להביא לדי כך שאלפי עובדים ישבתו בגלל מצב כספי.

א. מ. גניחובסקי:

היתה החלטה של ועדת הכספים בקשר עם השופטים - הן החילוניים והן הרבניים - והוחלט לתת להם סף עה של 200 ל"י עוד לפני הפסח. לשופטים החילוניים ניתנה המפרעה, ואילו השופטים הרבניים לא קיבלו אותה עד היום. אני שואל:

- א. האם יודע שר האוצר על כך?
- ב. כיצד הוא חושב לפייס ולבקש אצל סליחה על ההפליה בין השופטים?
- ג. כיצד הוא חושב להבטיח שלא יקרה כזאת שנית?

א. כהן:

מה בענין תשלומי-חובה, מלבד ענין ההפרשים של המלאי? מה בענין כל אותן הבעיות של ציוד, המלוות השונות, שאלת האבחנה בין הענפים השונים - הענף החקלאי והתעשייתי - נשאלת ההבדלה בין מי שכבר סילק ומי שלא סילק עדיין את החוב? מה בענין ההבדלה בין ערכים שכבר נאכלו ובין אלה שלא נאכלו עדיין?

א. הרצפלד:

האם יבוא שינוי בהוצאת כסף-הנייר שנעשתה בזמן האחרון? הכוונה היא לכסף הקטן. המצב הקיים מבייש אותנו, והגיעו הדברים לידי כך שאנשים מסרבים לקבל את מטבעות-הנייר. האם ישנו מקום לריאורגניזציה של הענין הזה - אולי על ידי שינוי צורת הנייר?

תקציב הפיתוח של השנה שעברה - תשי"א/תשי"ב - האם ישנה אפשרות להבטיח שהתקציב הזה שאשר, ישלם באמת בזמן?

בעתוננים כותבים על דיון המתקיים עכשיו באוצר, כיצד לגבות בחזרה כספים מציוד שניתן בזמנו. אני מדבר כרגע בשם החקלאים, ואני חושב שנעשתה שגיאה שלא הפלו את החקלאים נקשר עם השערים.

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
6.5.52

ד. סנה:

1. הייתי מבקש אינפורמציה על השינויים בהרכב החלוקה של כספי ההענקה אחרי השחרור האחרון לתשלום חובות.

2. כיצד הסתדר ענין התמורה בהענקה, יומה צפוי לענין זה בזמן הקרוב, ובאיזו מידה יממן זה את תקציב הפיתוח?

3. אני מבין שהממשלה לא הגישה שום בקשה להענקה צבאית, אבל המועצה הציונית באמריקה הגישה בקשה כזאת לקונגרס. השאלה היא: האם יכולים היו לעשות זאת בלי ממשלת ישראל? אי אפשר לבקש כסף בשביל מישהו מבלי שאותו מישהו מבקש זאת. באיזו מידה שותף האוצר לפנייה זאת?

4. אשר להפפסת שטרי הכסף - זהו ענין מוזר. האם השטרות החדשים הודפסו באותו מקום שבו הודפסו השטרות הישנים, והאם אין כל השפעה של מקום ההדפסה על הענין הזה? האם לא היתה התערבות של מישהו בקשר להפצה? אני יודע משהו בענין זה, אבל אינני רוצה להיות ניהון מפי השמועה. לדעתי זהו ענין קלאסי בשביל ועדת הכספים.

5. היתה ידיעה על הפרשי השער לציוד שבא כבר, ולפיה יוגש חוק הנותן לממשלה אפשרות לגבות זאת. בינתיים אני קורא שענין זה החל כבר כאילו להתממש. האם הממשלה מצאה יסוד חוקי לעשות זאת בלי הכנסת? האם זה חל על הציוד התעשייתי בלבד או על כל ציוד - גם ציוד חקלאי? מהי השיטה שנוקטת בה הממשלה בענין זה? אני רוצה שיהיה מובן שאנו מתנגדים לכל צורה. אני חושב שזה הוכס את הייצור הלאומי ומביא לידי הסגרתו למי שלא צריך להסביר. אם מפעל אינו יכול לשלם - עליו לחפש כסף שאיננו כיום בשוק הישראלי, ואז הוא פונה לשותפים מהחוץ - וזה הורס את התעשייה הישראלית.

6. אני מבקש אינפורמציה על המשא-ומתן בענין הנפט, המתנהל בלונדון.

7. פעם הביאו לפנינו את החוזה בענין האשלג. האם אושר החוזה על ידי הצד שכנגד? אם לא - מה הם העיכובים?

8. האם יכול שר האוצר למסור משהו על החוזה בין "מחצבי-ישראל" ובין "בלגו-קונטיננטל"?

ח. אריאב:
האם יכול שר האוצר להסביר מדוע נעשתה הפליה בקביעת השער לגבי הפרדסנות ולגבי תעשייה אחרת, כמו יהלומים? האם ישנו מקום לתקן זאת?

האם יודע שר האוצר שגובים מס-רכוש-עירוני ממשלתית על פרדסים חיים באזורי עירוניים, בגבול של 6 ל"י לדונם? מה חושב שר האוצר לעשות בכדי שדברים כאלה לא יקרו?

ש. דיין:
תקציב הפיתוח עדיין לא הובא לפנינו, וכאשר מביאים תקציב מודפס - קשה כבר לשנות בו משהו. האם אי אפשר להמציא לנו אותו קודם?

האם ישנה התישבות חדשה בעקבות הפיתוח? זה כשנתיים אין התישבות חדשה והעולים צורכים יותר מאשר היה עולה ליישב אותם. מדוע אין עושים זאת?

אשר למחצבים בנגב: - מהי התפוקה הממשית ומה הם הסיכויים של המחצבים הללו? מה הם התנאים של העובדים שם, העובדים מתוך חלוציות גבוהה? האם הם מקבלים הנחות?

ז. סוזאייב:
א. האם קבעו כבר שער לתלושי המלווה הלאומי?

ב. קראנו בעתונות שהועלתה שאלה של ערבות מטעם מוסד לפיתוח בוואשינגטון להשקעות הון בארץ, לרפסריאציה של 10%, וביטוח נגד הלאמה וכו', מטעמים פוליטיים, ולפי העתונות קיימים כאילו היסוסים באוצר בנוגע לקבלת הצעה זאת. האם נכונה הידיעה הזאת? אם כן - מה היסוד

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
6.5.52

שר האוצר - א. קפלון:

הדפסת שטרות חדשים, אם אין השפעה וכו': - לפי מיטב ידיעתי - ואני חושב שאני יודע את כל הפרטים - לא היתה כל התערבות, אכל שיחה וכל השפעה. התברר שלשם החלפת שטרות הכסף דרוש חוק בכנסת. אם ברצוני להוסיף שטרות על אלו הקיימים - אני יכול לעשות זאת בעצמי, אולם כדי לבטל את המטבע ולהחליף את השטרות - דרוש חוק בכנסת, ואני מתכוונן להגיש הצעה מתאימה בזמן הקרוב. **אצא** אני רוצה להוציא את הכסף מהמחזור ולהחליף אותו בשטרות חדשים. זה יחייב חוק טכני בכנסת.

אשר למקום ההדפסה, לי נדמה שהוא היה שונה, קודם בוואשינגטון וכעת בלונדון. אולם יכול להיות שגם הפעם זה בוואשינגטון - אברר את הדבר. אולם לא היה לנו משא-ומתן כזה לא עם המקום ולא עם הארץ. עצם המחשבה שהביע חבר הכנסת סנה היא בשבילי הפתעה. הכסף כבר נמצא פה. אם גם הפעם המקום הוא בוואשינגטון - נעשה הדבר באותו בית-החרושת כמו קודם, שהוא במקרה זה רק יצרן.

אשר לשאלה של הפרשי ציוד: - הייתי מציע להמציא לכל חברי הוועדה את הפרוטוקול של ישיבות ועדת הכספים משנת 1949, מאותה ישיבה שבה דנו בענין שער הדולר. אז הצגתי מספר אפשרויות. החלטת ועדת הכספים היתה שאנו נכניס בחוקים את השער ביום קבלת הסחורה. אם יבוא במשך הזמן שינוי - מציעים שהמשלה וועדת הכספים ישובו לדון בשאלת זאת. אני מתכוונן באמת להעלות את השאלה על סדר-היום. אז אמטור לוועדת-הכספים את העובדות ואת התוצאות. בהתאם להחלטה הזאת, מכל ציוד המתקבל כעת בארץ וטרם הוצא מהמכס, אנו גובים את הפרשים. אנו עושים זאת גם מהמלאי הנמצא בארץ, במידה שאנו יכולים לגלות אותו ולהשתלט עליו. כי המחירים החדשים הם למעשה לפי השער החדש. אשר לציוד הנמצא בארץ - השאלה תבוא לוועדת הכספים. אני חושב את הניסוק שהביא חבר הכנסת סנה לקצת מפתיע. מדברים חדשים המגיעים לארץ - אחרי ה-13 לפברואר - אנו גובים, בעד הקודם - לא. אנו מסדרים תשלומים לתקופה ארוכה, כי אנשים אינם מסוגלים לשלם את הכסף בבת-אחת. הסכומים הם גדולים.

אשר לציוד שכבר נמצא בבת-החרושת, בשדה או בבתים, אביא מספרים כאשר אציג את השאלה בפני ועדת הכספים. אין אני רואה בענין זה את הסכנה הלאומית. קיבלתי הצעה מנציג של התאחדות בעליה התעשייה כיצד לפגוש את הפרש של עשרות מיליונים. אנו נוהגים בדיוק בהתאם להחלטה שנתקבלה.

השינוי בשער המטבע עד 29.4.52 עלה למדינה בסכום של כ-8,000,000 ל"י הפרשים. למשל: הסוכנות היהודית העבירה לנו בחודש פברואר 8,500,000 דולר. לפי השער הקודם זה היה 3,000,000 ל"י, לפי השער החדש - 6,000,000 ל"י. מחלקת המלאי כבר העריכה הפרשים בערך על 12,000,000, והסכום יגיע עד ל-15,000,000. סיתר המחלקות עדיין לא קיבלתי את ההערכות. בהתחייבויות והערכות יש ברשות האוצר כ-6,000,000, אבל בכסף מזומן יש **אצא** בידי כ-4,200,000 ל"י. זה יצר גרעון נוסף בקופ, של קרוב ל-4,000,000 ל"י. זהו אחד הדברים הלוחצים ביותר על האוצר, מפני שלשלם אנו חייבים סיד, ואילו את הסכומים לזכותנו נקבל רק **אצא** כעבור זמן. אתמול בישיבת המועצה הכלכלית הודעתי שהאוצר הוציא הוראות להגביר את גביית קהפרשים האלה, כי איננו יכולים לשאת **אצא** בכך. אינני יודע כמה ייגמר הדבר. אני שילמתי לפחות 80% בעד כסף של פרטיים בארץ שקיבלו קרדיטים לפני 3-6 חדשים. אינני יכול לדרוש מהם כעת את הכסף. כרגע אין זאת שאלה של הכנסה והוצאה, אלא קרן מיוחדת של מטבע שהאוצר מממן לעת-עתה. הבעיה היא חמורה מאד. אינני רוצה לעשות מזה מס נוסף. הצד החוקי הוא בסדר גמור. אני חושב שגם הצד הפוליטי והמסדרי הוא בסדר. לא הפרט צריך לשכות א בכך, אלא **אצא** המדינה. קראנו אתמול שהסוכנות, על סמך זה, החליטה להגדיל את תקציבה, אולם מצד שני הרי גם היא משלמת יותר בעד המצרכים שהיא קונה.

שמעתי שכאילו ישנה הפליטה, ישנם מוסדות שמהם גובים, ואחרים שאין גובים מהם, או שאין גובים בבת-אחת. במידה שאני יודע, הפליטה לטובת רק קבוצה קטנה - נכי מלחמה. הם למעשה שילמו, אולם אנו נתנד את הכסף למחלקת השיקום. אני חושב שהיה זה מעשה צודק. א המדינה איננה צוברת הון בדרך זו. אשמח מאד אם בסופו של דבר נצא שווה-בשווה. אנו עושים מאמצים לייצב את המטבע בשער הזה - והלוואי שבצליח. היתה שניתה כללית של העברת כסף לארץ בשער הקודם.

א.ג.

ישיבת ועדת הכספים
6.5.52

בנוגע ל"אורט" - השתפר המצב בהרבה. ישנו עוד
ויכוח על האחוזים בשביל מצרכים הדרושים להם.

שר האוצר - א. ספלון:

האם ישנן העברות של המדינה, לא של הממשלה, שבהן
הופע סעיף על דינאלואציה, שבהם אפשר לגבות את

א. כהן:

ההפרשים ללא חוק?

קשה לתת על כך תשובה קצרה. השאלה היא תחוקתית
ולא ליגליסטית.

שר האוצר - א. ספלון:

בקשר עם המצב במטבע חוץ וכספי ההענקת - ההענקת
היתה בסך של כ-64,700,000 דולר, מזה כ-1,200,000 דולר בשביל עזרה טכנית,
לפי חוק מיוחד, ולרשותנו עמדו, אפוא, כ-63,500,000 דולר. לפני כ-3 שבועות
היה המצב כזה שאנו כבר התחייבנו והזמנו סחורה תמורת 38,400,000 דולר,
ונשארנו, אפוא, כ-25,000,000 דולר. פנינו בנקשה לממשלת ארצות-הברית שתרשה
לנו, בחלק ניכר מן הכסף שנשאר, להשתמש לא לקניות חדשות, אלא לקניות שכבר
נעשו, ועל ידי כך להקל על המצב הכספי של הממשלה בשטח מטבע-החוץ.

סכום זה הוא מחוץ ל-17,000,000 שהיו בתחילה?

מ. סנה:

שר האוצר - א. ספלון: כן. אנו ראינו בהסכמתם רצונו טוב לעזור ויחס טוב.
הם עברו על מספר שאלות פרוצידורליות מסובכות,
והסכימו להעמיד לרשות התשלומים עבור קניות שכבר נעשו - סכום של 17,000,000
מתוך 25,000,000 הדולר שנשארו. רק 8,000,000 דולר יעמדו, אפוא, לרשותנו
לשם קניית מצרכים חדשים, ובמשך הימים הקרובים עלינו לקבל החלטה על הוצאת
הסכום הזה. אני שותף לדעה שעל-ידי-כך שונתה התפיסה שאושרה בזמנו, ומספר
מצרכים חיוניים לא תצא קנייתם לפועל בגלל הפניית הסכום של 17,000,000
דולר לתשלומים עבור דברים שכבר נקנו. אצאצאאא שינוי זה יפגע גם בצידוד
וגם בחמרי גלם - בעיקר בצידוד. אנו נשתדל, במידה שאפשר יהיה, לתקן את
המצב כאשר נדון על ההקצנה החדשה. מ-8,000,000 הדולר אצ שיישארו נפנה
חלק גדול לדברים חיוניים מבחינה צרכנית, מזון, רפואות, דלק. בשטח זה
עשן דב יוסף הרבה בארצות-הברית, ועזר לנו להתגבר על הקשיים.

אולי תוכל להגיד בערך במקום מה יבואו 17,000,000
הדולר? אילו סעיפים יימחקו?

מ. סנה:

שר האוצר - א. ספלון: ייפגע צידוד תעשייתי. גם החשמל ייפגע - אם כי לא
בהזמנות לחשמל, כי חלק גדול מזה כבר הוצאנו. זה
רק יגרום קשיים בתשלומים הבאים. החשמל מפסיד יותר מ-50%. תיפגע התעבורה.
נקטין גם את כמות חמרי-הגלם - אם כי את רוב חמרי הגלם כבר הזמנו, לכן
הם ייפגעו פחות מאשר צידוד. חלקי חילוף נקבל ברובם. צמיגים יסבלו. זה
יפגע בשיכון, אשר יפסיד כ-80% בחמרי בניין. זה יפגע קצת בחקלאות. לשיכון
ישאר סכום של 100,000 במקום 2,000,000. בהשקאה היו 2,800,000 - עבור
2,000,000 כבר הזמנו, יוצא ששטח זה לא יסבול הרבה. מספר פרטים אינם
ידועים גם לנו, כי היה צורך למסור יפוי-כוח לאנשים שנסעו, כדי שיסדרו
הכל על מצד הטוב ביותר.

אינני נותן תשובה ברורה לשאלתו של חבר הכנסת רוקח
על המצב במטבע-חוץ. אני חושב שכסוף חודש מאי אהיה מוכן לבוא לוועדת
הכספים עם ידיעות ברורות ומפורטות יותר. אני אצ מחכה לידיעות מארצות-
הברית על הסידורים שנעשו שם. אז אדבר על תכניתנו למאזן התשלומים וליבוא
לשנת התקציב.

קיבלנו ממך הורו ביץ פרטים על מאזן התשלומים לשנת
1952. אולם המצב החדש הרי משנה את התכנית.

י. רוקח:

א.ב.

ישיבת ועדת הכספים
6.5.52

שר האוצר - א. ספלון:
 עד אשר אביא את התכנית - אדע מה בנוגע
 אצא אצא להענקה השניה, המטלאה תפקיד
 חשוב במאזן זה. בעתון כתוב שהסינאט החזיר לוועדת-הסינאט את הדיון בשאלת
 העזרה למדינות חוץ. אני צריך עוד לקבל פרטים על כך. הם רוצים לגמור את
 הענין עוד לפני פגרת הבחירות שלהם. לפי כל הידיעות הם יפעילו את ההענקה
 החדשה עוד לפני חודש יוני.
 אשר לענין ההענקה הצבאית - אין אני
 בקורס העניינים, אולם אני מבקש את חבר הכנסת|סנה לחזור על שאלתו בשעה
 שיהיה נוכח כאן שר הבטחון.

הג'ר י. גורי:
 ברצוני רק להודיע לחבר הכנסת רוקח שלא
 שכחתי את שאלת היחסים בין השלטון אצא
 המרכזי והדשיות המקומיות. העיכוב בא עקב טחלתו של שר האוצר. המטלה הקימה
 מחדש את הוועדה, והשאלה תחזור בקרוב לסדר-היום.

שר האוצר - א. ספלון:
 אין לי אצ כל התנגדות לכך שנדרון על ענין
 זה כאן, מבלי כל קשר עם הוועדה במשרד הפנים.

פ. זנגי:
 אשר לענין המפרעה בסך 200 ל"י לשופטים,
 המכתב בקשר לכך נשלח למשרד המשפטים
 ולקשר הדתות. משרד המשפטים סידר את הענין, המציא לנו רשימה - וקיבל את
 הכסף, ואילו ממשרד הדתות לא קיבלנו עד היום את הרשימה. ברגע שנקבל את
 הרשימה ואת הפרטים - נשלח את הכסף.

שר האוצר - א. ספלון:
 אצא אצא אשר לתקציב הפיתוח? - אני חושב
 שאכניס אותו בסוף החודש. אני דחיתי זאת,
 כי אינני יודע עוד מה וכמה יהיה בקשר עם ההענקה. אני מוכן להקדיש אחת
 מהישיבות הבאות לשיחה בקשר עם זה. את שאר השאלות שלא השבתי עליהן, אבקש
 להמציא לי בכתב.
 (יוצאים שר האוצר והחשב הכללי).

א.ס. גניחובסקי:
 הוחלט בוועדת הכספים לבקש את הפד טוקולים
 של ישיבות המועצה הכלכלית. מה בענין זה?

ש. דיין:
 אני מבקש להביא לנו את תקציב הפיתוח לפני
 שיודפס סופית.

ז. סנזאיב:
 במשך החודש שלא קיימנו ישיבות, הצטברו
 שאלות רבות, והתשובות ששמענו לא היו
 מספקות. בינתיים נעשות פעולות באמריקה, ואני חושב שחברי ועדת אצא אצא הכספים
 לפחות יכולים לדעת מה שיודעים היהודים באמריקה. אני מבקש לקבוע ישיבה
 של יום שלם, שבה יסביר לנו שר האוצר את העניינים וישיב על שאלותינו. אני
 מציע לכך את יום נ' הבא, ואת השעות אצא אצא האלו במלא על-ידי ישיבה בתל-
 אביב בסוף השבוע הבא.

הוחלט: לקיים ביום נ' ישיבה עם שר האוצר בירושלים לשם
 בירור העניינים, וביום ד' שלאחריו לקיים ישיבה
 של ועדת הכספים בתל-אביב, לדיון שוטף, בשעה
 16.30 אחה"צ.

י. דרומה:
 לרשימת השאלות ברצוני עוד להוסיף שאלה
 בנוגע למצב מטבע החוץ ובנוגע למשא-ומתן
 באנגליה.

ד"ר ברגמן:

ההצעה לקבוע מינימום, הובאה אלינו מכמה חוגים. אני התנגדתי לכך. ישנם אנשים המפסידים. אולם אי אפשר לדרוש שסוחר המפסיד במשך שנתיים-שלוש יעזוב את מסחרו ויעבור לפקידות. מדינתנו היא קטנה. יכול להיות שאלפים אחדים ירמו את המס - אז יש להוכיח זאת להם. אי אפשר להגיד: או שתשלם - או שאהרוג אותך. במדינות טוטאליטאריות קל יותר לגבות מסים, אולם אנו איננו מדינה טוטאליטארית. חלק מן העולים, שרכשו סדנא קטנה או בית מלאכה זעיר, אינם משלמים עדיין מס-הכנסה. אלה שנדע כבר מהו מחזור ההכנסות שלהם בערך, אלה ישלמו על יותר מ-30-40 ל"י. את המנורחים נתפוש בסופו של דבר.

אינני חושב שאפשר לקבוע שיטה-נעה של ניכויים. יש לאפשר למעביד שיטה פשוטה שתאפשר לו לנכות את המס. ניכוי המס בהכרח שיהיה גלובאלי - ואי אפשר להיות יותר מדי צורך.

א. בהגן:

אני מציע שיהיה סידור שהשנה לא יעלה המס על השנה הקודמת.

ד"ר ברגמן:

לא כל אחד נשאר באותו מקום. פקיד העוזב, למשל, את שירותו בממשלה ועובר למשרד פרטי - סקבל משכורת כפולה ומשולשת, ואי אפשר שישלם אותו מס ששילם בשנה הקודמת.

במצבנו הנוכחי אינני חושב שאפשר לחיות בלי מסים כבדים. אין צורך לתת מעשר מקש. אדם המקבל תוספת יוקר של 25 ל"י, אינו יכול לשלם אותו סכום ששילם בשנה הקודמת. ההכנסה ממס-הכנסה צריכה ללכת ולגדול. אין צדק שישלמו יותר ממסי עקיפין. מעמסה זו ברור שתיפול על האיש הקטן. אי-אפשר להקטין את המס האחד, מבלי לפצא כיסוי לגרעון במס אחר.

ז. מוזאייב:

קיבלתי לאחרונה טבלאות אחרונות של מס-הכנסה באמריקה. אצא מתברר שאנו משלמים כאן באחוזים פי שנים ושלווה ויותר ממה שמשלמים שם. אם נעשה חשבון שלירה שווה 2 דולר, נראה כדלקמן:

אדם המרויח 1,500 ל"י, נשוי אצא ואב לשני ילדים, ישלם עכשיו 200 ל"י. באמריקה, נשוי ואב לשני ילדים המרויח 3,000 דולר - סכום שווה - משלם 120 דולר - 60 ל"י. אמנם אצלנו לומדים הרבה מהשיטות האמריקאיות - ושיטות של מס-הכנסה בכלל זה, אולם לא הכל לומדים אצלנו, ורצוי שילמדו קצת גם מן הצד האחר.

היו"ר י. גורני:

המדיניות הטובה ביותר של מס-הכנסה אינה באה להכות את הפגמים של המשטר הסוציאלי, היא באה רק להיטיב אותם אצאאצא במקצת. בייחוד כאשר ישנו גבול לטוב, שהוא: אינטרס המדינה. אנו יודעים שהעלאת מס-הכנסה יכולה אולי לתת סיפוק פסיכולוגי לאנשים מסויימים, כי מסי העקיפין קטנים יותר בגלל זה, אולם אין זה פותר את שאלות התקציב.

סחר נמשך את אצאאצא סיום הדיון באותם הסעיפים שלא גמרנו בהם את הדיון - כמו: מס רווחי-הון, ובשבוע הבא נעבור להצבעה, ללא כל דיון נוסף. עד אז אנקש את חברי הוועדה אצאאצאאצא להכין את הסתייגויותיהם.

ש. דיין:

אנקש את הד"ר ברגמן להסציא לנו טבלה של דירוג המס אם נשאר את הזיכוי לדווקים

בסך 75 ל"י.

היו"ר י. גורני:

הישיבה סגורה.